

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Sağlık Bakanı Kemal Memişoğlu** tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin
Hakkâri Milletvekili

Hakkâri ilimiz ve ilçelerine bağlı yerleşim yerlerinde yurttaşlarımız tarafından bildirilen su temini ve su kalitesi sorunları, günlük yaşamın sürekliliğini, temel hizmetlere erişimi ve kamu sağlığını zedelemektedir. Şemdinli ilçesine bağlı Yaylapınar (Salaran) köyü, bu sıkıntıların somutlaştığı örneklerden biridir: yurttaş beyanlarına göre musluklardan kirli su akmakta, yaklaşık yetmiş hanenin su temininde aksama yaşanmaktadır ve bölgede böbrek yetmezliği nedeniyle diyaliz tedavisi gören yurttaşların bulunduğu dair iddialar ifade edilmektedir. Bu beyanların doğruluğunun saha verileri, su analizleri ve sağlık kayıtları ile doğrulanması gerekmektedir.

Hakkâri'de su sorunlarının çözülememesinin temelinde çok-boyutlu ve birbirini besleyen yapısal etkenler vardır. Birincisi, kurumlar arası yetki paylaşımının çok-aktörlü olması sebebiyle görev ve sorumlulukların netleşmemesi; bu durum koordinasyon eksiklikleri, görev boşlukları ve veri akışında kopukluklara yol açmaktadır. İkincisi, yatırım ve bakım finansmanının yetersizliği ile tahsis edilen kaynakların zamanında kullanılmaması; üçüncüsü, proje öncesi yeterli hidrojeolojik etütlerin yapılmaması veya saha çalışmalarının eksikliği nedeniyle yapılan altyapı müdahalelerinin uzun vadeli çözüm üretmemesidir. Dördüncü ve beşinci olarak, bölgenin jeografik engebелiliği, yüksek rakım ve ulaşım güçlükleri ile iklim değişikliği etkileri (mevsimsel akımların ve kaynak debilerinin azalması) teknik çözümleri karmaşıktırmaktadır. Son olarak, güvenlik ve idari izin süreçleri, kamulaştırma/arazi temini sorunları ve lojistik kısıtlar uygulama aşamasında gecikmelere neden olmaktadır.

Sorunun devamına zemin hazırlayan diğer unsurlar arasında proje seçimi ve önceliklendirmede şeffaf kriterlerin eksikliği, yatırım performansının bağımsız ve düzenli denetimlerle takip edilmemesi, ihale süreçlerinde yaşanan gecikmeler veya iptaller ile bakım-onarım için kalıcı işleyiş modellerinin kurulmamış olması sayılabilir. Bu durum, kırsal ve ulaşım-güvenliği sınırlı yerleşimlerde yaşayan yurttaşlarımızın suya erişim hakkının istikrarlı biçimde sağlanmasını engellemektedir.

İçme suyuna ilişkin her türlü iddia (kirli su, toksik kirlilik, mikrobiyolojik bulaşma vb.) sağlık sonuçlarına yol açma potansiyeli taşımaktadır. Yaylapınar özelinde ifade edilen böbrek hastalığı/diyaliz iddialarının su kaynakları ile ilişkisi ancak tarihsel sağlık kayıtlarının analizi, saha tabanlı epidemiyolojik çalışmalar ve suyun kimyasal ile mikrobiyolojik analizlerinin karşılaştırılması ile ortaya konabilir. Bu nedenle su analizlerinin periyodikliği, laboratuvar akreditasyonu, veri şeffaflığı ve sağlık-kalite verilerinin entegre analizi hayati önem taşımaktadır.

Konu, teknik bir altyapı sorununun ötesinde sosyal devletin temel yükümlülüğü ve yurttaşın insanî hakkının korunması meselesidir. Hakkâri'de yurttaşlarımızın su kaynakları açısından zengin bir coğrafyada yaşamasına rağmen neden susuz bırakıldığı sorusuna cevap; idari koordinasyon eksikliklerinin giderilmesi, finansman ve yatırım akışının düzenlenmesi, saha etütlerinin ve düzenli izlemenin kurumsallaşması, güvenlik/erişim engellerinin çözümü, şeffaflık ve hesap verebilirlikle mümkündür. Bu çerçevede ilgili Bakanlıkların müşterek hareket etmesi, kısa vadede acil tedbirlerin (geçici temiz su temini, su dezenfeksiyonu, mobil sağlık taramaları) uygulanması ve orta-uzun vadede kalıcı altyapı-stratejilerinin zamanlı biçimde hayata geçirilmesine ilişkin somut takvim vermesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri il merkezi ve ilçelerine bağlı yerleşimlerde son beş yılda kaydedilen, suyla ilişkilendirilebilecek hastalık vakalarının (enterik enfeksiyonlar, akut gastroenterit, suyla ilişkili zoonotik hastalıklar, kronik böbrek hastalığı olguları vb.) ilçe/yerleşim düzeyindeki istatistiksel dökümü nedir? Veriler; tanı kriterleri, kayıt yöntemleri ve doğrulama süreçleri açıklanarak sunulacak mıdır? (Yaylapınar özelinde ayrı belirtilmelidir.)
2. Yaylapınar (Salaran) özelinde bildirilen kronik böbrek hastalığı/diyaliz artışı iddialarına ilişkin Bakanlığınız veya İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yapılmış epidemiyolojik inceleme, saha taraması veya araştırma var mıdır? Varsa metodoloji, örneklem, bulgular ve öneriler nelerdir; yoksa bu tür bir incelemenin kapsamı, maliyet gereksinimi ve zaman çizelgesi ne olacaktır?
3. İçme suyu kalitesi nedeniyle sağlık riski tespit edilen yerleşimlere uygulanacak acil müdahale protokolleri nelerdir? (Geçici temiz su temini, su dezenfeksiyonu yöntemleri, mobil sağlık taramaları, enfeksiyon izleme ve izole etme protokolleri, halkın bilgilendirilmesi vb.) Hakkâri özelinde daha önce uygulanmış örnek uygulamalar varsa bunların etkinlik değerlendirmesi nedir?
4. Sağlık Bakanlığının su kalite verileri ile sağlık kayıtlarını entegre ederek erken uyarı/araştırma mekanizması kurma kapasitesi nedir? DSİ ve Çevre Bakanlığı ile veri paylaşımına ilişkin mevcut uygulama ve geliştirme planları nelerdir?
5. Yaylapınar (Salaran) köyünde içme suyu kirliliğine bağlı olarak tespit edilen bulaşıcı veya kronik hastalık vakaları var mıdır? Varsa bunların yıllara göre dağılımı ve yurttaşlarımız üzerindeki etkileri nedir? Bu sorunların önlenmesi için Bakanlığınızca hangi sağlık müdahaleleri ve koruyucu tedbirler alınmaktadır?